

KẾ HOẠCH DỰ PHÒNG PHẢN ỨNG SỚM TRONG TRƯỜNG HỢP KHẨN CẤP VỚI BỆNH DỊCH TẢ LỢN CHÂU PHI (ASF)

I. GIỚI THIỆU

Hướng dẫn này chủ yếu đề cập đến tình huống ASF xâm nhập một quốc gia hoặc khu vực trước đây được coi là không bị bệnh ASF. Nếu trường hợp khẩn cấp như vậy xảy ra, tất cả các biện pháp sẽ hướng tới việc ngăn chặn bệnh ở vùng trọng điểm để diệt trừ trong thời gian ngắn nhất dịch bệnh nhằm tránh lây lan và có thể dẫn đến tình trạng lưu hành.

Ở một số quốc gia nơi ASF đã lưu hành, đáng chú ý là ở miền Đông và miền Nam châu Phi, việc loại bỏ căn bệnh này không phải là một lựa chọn khả thi. Điều này là do virus có thể tồn tại trong lợn rừng và có thể các quần thể tự nhiên hoang dã khác và một chu kỳ xảy ra giữa ve và lợn rừng (warthogs – *Ornithodoros*). Tuy nhiên, điều này không có nghĩa là không có gì có thể được thực hiện trong các lĩnh vực này. Trong chăn nuôi lợn thương mại, ASF có thể dễ dàng được ngăn chặn bằng các hành động kiểm soát ngăn chặn sự tiếp xúc giữa lợn rừng, ve *Ornithodoros* và lợn nhà. Các trang trại lợn thương mại ở các khu vực lưu hành có thể được bảo vệ khỏi ASF bằng hàng rào kép, một bức tường vững chắc hoặc hàng rào đơn nếu lợn được nuôi trong các cấu trúc vững chắc và không thể tiếp cận hàng rào. Các biện pháp vệ sinh phòng ngừa nên được áp dụng, chẳng hạn như hạn chế đối với người và phương tiện ra vào trang trại, khử trùng, tiêu độc và các biện pháp để bảo vệ sức khỏe của động vật. Trong trường hợp có thể, các nỗ lực nên được thực hiện để giảm thiểu số lượng lợn trong vùng chăn nuôi được kiểm soát không chặt chẽ, có thể tiếp cận nguồn nhiễm bệnh và ở đó có thể đóng vai trò là ổ dịch. Trong tương lai có thể phát triển các giống lợn kháng ASF để chăn nuôi trong các khu vực lưu hành.

Ngay cả ở các quốc gia nơi ASF lưu hành, có thể phát triển các khu vực không có ASF thông qua kiểm soát, kiểm dịch nghiêm ngặt và bằng cách tăng cường an toàn sinh học trong các đơn vị chăn nuôi lợn. Giám sát tích cực với chủ sở hữu

và kiểm tra thú y trang trại và lò mổ là điều kiện tiên quyết.

II. XÂY DỰNG CHIẾN LƯỢC LOẠI BỎ ASF

Có một số yếu tố dịch tễ học và các yếu tố khác ảnh hưởng đến chiến lược loại trừ ASF, một số thuận lợi nhưng phần lớn là khó khăn. Chúng bao gồm:

- Virus ASF có khả năng chống bất hoạt và có thể tồn tại trong thời gian dài ở đối tượng bị nhiễm, mô lợn bị nhiễm bệnh, thịt và các sản phẩm lợn chế biến;
- Không có loài vật nuôi nào khác ngoài lợn dễ mắc ASF;
- Người không mắc bệnh;
- Nhiều loài thú hoang và lợn hoang dễ mắc ASF nhưng có thể không mắc bệnh quá mức;
- Ve *Ornithodoros* truyền virus ASF;
- ASF là một bệnh truyền nhiễm rất mạnh ở lợn nhà;
- ASF thường biểu hiện bệnh lý rõ ràng ở lợn nhưng có thể bị nhầm lẫn với các bệnh khác, đặc biệt là CSF; các chủng virus có độc lực thấp có thể khó phát hiện hơn;
- Lợn sống sót sau khi nhiễm ASF có thể trở thành vật mang mầm bệnh, mặc dù vai trò của chúng trong việc truyền virus sau khoảng một tháng là không chắc chắn; tuy nhiên, các mô của chúng vẫn bị nhiễm trong một thời gian sau khi ngừng đào thải virus;
- Không có vắc-xin cho ASF.

Các yếu tố trên làm cho ASF trở thành một trong những dịch bệnh khó khăn để loại bỏ. Tuy nhiên, có rất nhiều ví dụ từ châu Âu, châu Phi và Nam Mỹ chứng minh rằng ASF có thể bị xóa sổ khỏi các quốc gia bằng các chiến dịch được tổ chức tốt.

Các yếu tố chính của chiến lược dập tắt ASF là:

- Khoanh vùng thành các khu vực bị nhiễm bệnh, khu vực giám sát và khu vực tự do;
- Các thủ tục kiểm dịch để ngăn chặn dịch bệnh, bao gồm kiểm soát vận chuyển lợn và cấm bán các sản phẩm lợn có khả năng bị nhiễm bệnh;
- Tăng cường giám sát dịch tễ ASF;
- Giết hủy ngay lập tức những con lợn bị nhiễm bệnh và có khả năng bị nhiễm bệnh, với sự hỗ trợ kịp thời và công bằng cho chủ sở hữu;
- Chôn lấp an toàn hoặc đốt xác và các vật liệu bị nhiễm bệnh khác;
- Làm sạch và khử trùng cơ sở bị nhiễm bệnh;
- Giữ các cơ sở/địa phương nhiễm bệnh mà không tái đàn trong thời gian an toàn.

Các biện pháp trên phải được áp dụng trong một thời gian đủ dài để loại bỏ căn bệnh này và phải đi kèm với các chiến dịch nâng cao nhận thức cộng đồng.

Dập dịch có xu hướng là tiêu diệt bệnh trong thời gian ngắn. Tuy nhiên, nó thường chứng tỏ là phương pháp hiệu quả nhất về chi phí và cho phép các quốc gia tuyên bố tự do khỏi bệnh trong thời gian ngắn nhất. Tiếp theo có thể quan trọng cho các mục đích thương mại quốc tế.

Khoanh vùng

Khoanh vùng là việc công bố các khu vực địa lý trong kiểm soát bệnh cụ thể sẽ được thực hiện. Khoanh vùng là khu vực trung tâm xung quanh các ổ dịch đã biết hoặc nghi ngờ, với các hoạt động kiểm soát bệnh ở các khu vực bên trong. Khoanh vùng là một trong những hành động sớm được thực hiện khi có sự xâm nhập của ASF vào một quốc gia. Phạm vi của các khu vực có thể được xác định bởi các ranh giới hành chính hoặc địa lý hoặc bằng cách xem xét dịch tễ học của dịch bệnh. Tuy nhiên, vì ASF không lây lan qua hô hấp mà lây lan do sự vận chuyển vật liệu bị nhiễm bệnh, điều quan trọng là việc truyền bệnh có thể xảy ra trên hàng trăm hoặc hàng ngàn km bằng đường bộ hoặc đường hàng không. Trong giai đoạn lây lan, sẽ rất thiên cận khi phụ thuộc

vào tuyên bố vùng bị nhiễm để ngăn chặn bệnh trừ khi có sự tin tưởng cao rằng sự vận chuyển lợn hoặc các nguyên liệu như thịt lợn từ vùng bị nhiễm bệnh có thể được ngăn chặn bằng các rào cản địa lý hoặc các biện pháp kiểm soát. Kinh nghiệm đã chứng minh rằng việc thành lập một hàng rào ngăn chặn dịch bệnh (cordon sanitaire) không hề đơn giản ở nhiều quốc gia và các biện pháp như vậy dễ dàng bị lãng tránh. Một điều chắc chắn là các trang trại lợn được tổ chức kém ở xa khu vực lây nhiễm có thể có rủi ro cao hơn các trang trại thương mại được quản lý tốt trong khu vực bị nhiễm bệnh.

Phân vùng hiện được công nhận là một nguyên tắc quan trọng trong định nghĩa của OIE về tình trạng sức khỏe động vật.

Hình 1. Khoanh vùng: Điều quan trọng là phải có hậu cần đơn giản, ví dụ như một văn phòng và bàn làm việc, bản đồ và tài liệu bằng văn bản, sẵn sàng để thực hiện kế hoạch khẩn cấp như khoanh vùng.

Khu vực bị nhiễm bệnh

Một khu vực bị nhiễm bệnh bao gồm khu vực xung quanh một hoặc nhiều trang trại, cơ sở hoặc làng bị nhiễm bệnh. Kích thước và hình dạng của nó bị ảnh hưởng bởi các đặc điểm địa hình, rào cản vật lý, biên giới hành chính và cân nhắc dịch tễ học. OIE khuyến nghị rằng nó nên có bán kính ít nhất 10 km xung quanh các ổ dịch bệnh ở những khu vực có chăn nuôi cường độ cao và 50 km trong các khu vực chăn nuôi rộng rãi. Chăn nuôi thâm canh có nghĩa là các khu vực nơi lợn được nhốt an toàn trong khuôn viên hoặc trang trại; khu vực chăn nuôi rộng lớn là những nơi mà

một số lợn thả rông hoặc được kiểm soát kém.

Khi đối phó với một căn bệnh như ASF khi không lây lan qua hô hấp, việc sử dụng bán kính để xác định vùng bị nhiễm bệnh có thể không phù hợp trong thực tế. Ở các vùng nông thôn ở một số quốc gia, một tỷ lệ lợn ở bất kỳ khu vực nào sẽ bị kiểm soát kém, do đó, việc tuyên bố các khu vực 50 km nơi áp dụng các biện pháp khắt khe và quyết liệt là không cần thiết và không thực tế. Để xác định các khu vực bị nhiễm bệnh, mức độ của nhiễm bệnh phải được xác định và các trang trại được quản lý tốt đã thoát khỏi nhiễm bệnh không được coi là bị nhiễm bệnh. Mặt khác, sự cảnh giác nghiêm ngặt phải được duy trì trên một khu vực rộng hơn nhiều, tùy thuộc vào mô hình vận chuyển lợn được xác định bởi tiếp thị và các cân nhắc khác.

Trong giai đoạn đầu của một ổ dịch, khi mức độ của nó chưa được biết rõ, sẽ là khôn ngoan khi tuyên bố các vùng bị nhiễm lớn hơn và sau đó giảm dần khi giám sát dịch bệnh cho thấy mức độ thực sự của ổ dịch.

Khu vực giám sát (kiểm soát)

Các khu vực này lớn hơn nhiều và bao quanh một hoặc nhiều khu vực bị nhiễm bệnh. Chúng có thể bao gồm một tỉnh hoặc khu vực hành chính và trong nhiều trường hợp bao gồm cả một quốc gia.

Khu vực không có ASF

Chúng bao gồm phần còn lại của đất nước. Tuy nhiên, vì tính chất dịch tễ của ASF có thể lây lan rộng, nên tất cả các phần của một quốc gia trải qua đợt bùng phát đầu tiên đều được đặt dưới sự giám sát cao. Sự nhấn mạnh trong các khu vực không có ASF nên tập trung vào các biện pháp kiểm dịch nghiêm ngặt để ngăn chặn sự xâm nhập của bệnh từ các khu vực bị nhiễm bệnh và tiếp tục giám sát để cung cấp thông tin về việc tiếp tục không có bệnh. Thông tin cần được cung cấp trong các khu vực này trên cơ sở giống như các khu vực xảy ra dịch. Thông tin này nên được mở rộng nhanh chóng và an toàn nhất có thể đến các nước láng giềng.

Cơ sở chăn nuôi bị nhiễm bệnh và cơ sở chăn nuôi tiếp xúc nguy hiểm

Trong bối cảnh này, một cơ sở bị nhiễm bệnh (infected premises - IP) có nghĩa là một thực thể nơi lợn đã bị nhiễm bệnh. Nó có thể là một trang trại hoặc hộ gia đình hoặc toàn bộ một ngôi làng hoặc khu dân cư. Nó có thể là một khu vực chăn nuôi hoặc lò mổ. Một cơ sở tiếp xúc nguy hiểm (dangerous-contact premises - DCP) là nơi nghi ngờ rằng nó đã bị nhiễm bệnh, mặc dù căn bệnh này chưa rõ ràng về mặt lâm sàng.

Những hành động được thực hiện trong các khu vực bị bệnh

Có hai mục tiêu trong khu vực bị nhiễm bệnh: ngăn chặn sự lây lan thông qua kiểm soát vận chuyển, kiểm soát vật nuôi và loại bỏ các nguồn lây nhiễm càng nhanh càng tốt thông qua giết mổ lợn có khả năng bị nhiễm bệnh, xử lý an toàn thân thịt và khử nhiễm.

Sự cân bằng của các hành động đối với các mục tiêu này phụ thuộc vào hoàn cảnh. Một quyết định quan trọng phải được đưa ra giữa hai lựa chọn. Nếu lợn trong khu vực bị nhiễm bệnh không được kiểm soát tốt và có nguy cơ lây lan bệnh nhanh hoặc chuyển sang lợn rừng, hoặc nếu nguồn lực để giám sát và áp dụng kiểm dịch và kiểm soát vận chuyển không đủ, thì có thể nên giết hủy tất cả lợn trong khu vực bị nhiễm bệnh hoặc trong các cơ sở cụ thể của khu vực. Mặt khác, nếu lợn được nuôi an toàn trong các trang trại và các nguồn lực để giám sát và áp dụng kiểm dịch và kiểm soát di chuyển là đủ, quyết định tốt nhất sẽ là giết hủy lợn chỉ ở cơ sở bị nhiễm bệnh (IP) và khu vực tiếp xúc nguy hiểm (DCP).

Giám sát dịch bệnh và điều tra dịch tễ học

Giám sát tích cực đối với ASF phải được thực hiện, với sự kiểm tra lâm sàng đàn lợn thường xuyên của các cán bộ thú y hoặc các đoàn kiểm tra. Những người thực hiện công việc này tất nhiên phải thực hành các quy trình khử nhiễm cá nhân tốt để tránh lây nhiễm sang trang trại tiếp theo mà họ kiểm tra.

Đồng thời, điều tra truy nguyên hồi cứu và hướng tới cần được tiến hành bất cứ khi nào một đàn lợn bị nhiễm bệnh được phát hiện. Truy nguyên hồi cứu có nghĩa là xác định nguồn gốc của bất kỳ con lợn mới nào được đưa vào IP trong

ba hoặc bốn tuần trước khi các trường hợp ASF có dấu hiệu lâm sàng đầu tiên, chúng có thể là nguồn lây nhiễm và đưa các trang trại vào diện nghi vấn. Truy nguyên hướng tới có nghĩa là xác định đích đến của lợn rời khỏi IP trước hoặc sau các trường hợp lâm sàng đầu tiên. Các trang trại có thể bị nhiễm bởi những lợn này sau đó cần được kiểm tra. Truy nguyên hồi cứu và hướng tới trở nên phức tạp nếu lợn đã đi qua các chợ hoặc các trại chăn nuôi.

Kiểm dịch IP và DCP

Các IP và DCP cần được cách ly ngay lập tức với lệnh cấm bán lợn sống, thịt lợn và các vật liệu có khả năng bị ô nhiễm khác, chờ hành động kiểm soát dịch bệnh tiếp theo. Xe và các thiết bị khác nên được khử trùng trước khi rời đi.

Kiểm soát vận chuyển

Cần có một lệnh cấm hoàn toàn đối với sự di chuyển của lợn sống, thịt lợn và các sản phẩm từ lợn trong và ngoài khu vực bị nhiễm bệnh. Cần hết

sức cẩn thận để đảm bảo rằng cả lợn sống và thịt lợn đều không được đưa ra khỏi khu vực bị nhiễm bệnh. Do nguy cơ cao mà chúng tạo thành lây lan, nên phải đóng cửa chợ lợn và lò mổ.

Giết hủy lợn bị nhiễm bệnh và có khả năng bị nhiễm bệnh

Tất cả lợn nơi lợn đã bị nhiễm bệnh và khu vực tiếp xúc nguy hiểm hoặc trong một khu vực lớn hơn nếu cần thiết, phải được giết hủy ngay lập tức, cho dù chúng bị bệnh hay không. Chủ sở hữu nên được yêu cầu thu thập và nhốt lợn của họ một ngày trước khi đội giết hủy đến. Các động vật nên được giết hủy bằng các phương pháp có tính đến phúc lợi động vật. Súng trường hoặc súng bắt nhốt thường được sử dụng cho lợn. Tiêm thuốc gây tử vong (ví dụ: barbiturat) có thể được sử dụng cho lợn trưởng thành hoặc lợn ở mọi lứa tuổi. Nếu sử dụng vũ khí bắt giữ, các nhà điều hành nên tính đến thực tế là lợn có thể bị choáng mà không bị chết và sử dụng các biện pháp thích hợp để đảm bảo rằng động vật đã chết trước khi chôn cất hoặc

Hình 2. Khử trùng các phương tiện vận chuyển khu vực bị bệnh

Hình 3. Chôn cất lợn chết theo phương pháp nhân đạo

Hình 4. Chôn sâu lợn tránh phát tán virus

Hình 5. Đốt xác lợn chết

đốt. Súng trường chỉ nên được sử dụng bởi các tay thiện xạ có kinh nghiệm, để tránh ảnh hưởng đến sự an toàn của người và động vật khác ngoài lợn.

Phương pháp đốt

Đốt cháy đòi hỏi kỹ năng đáng kể để đạt được hiệu quả. Trong hầu hết các trường hợp, thân thịt không được đốt mà chỉ được làm cháy.

Nếu lợn bị nhốt không tốt hoặc thả rông ở vùng nông thôn xung quanh, có thể cần phải cử các đội thiện xạ để xác định vị trí và bắn hạ chúng.

Cần tham khảo Hướng dẫn của FAO về quy trình tiêu diệt bệnh để biết thêm thông tin cụ thể.

Xử lý an toàn thân thịt

Điều này có nghĩa là xử lý xác động vật đã bị giết mổ hoặc chết tự nhiên vì căn bệnh này. Nó phải được thực hiện theo cách để các thân thịt không còn nguy cơ lây lan mầm bệnh sang các động vật nhạy cảm khác trực tiếp hoặc gián tiếp. Điều này thường được thực hiện bằng cách chôn cất sâu, tùy thuộc vào bản chất của địa hình, mức độ nước và tính sẵn có của thiết bị đào đất, hoặc bằng cách đốt, tùy thuộc vào nguồn nhiên liệu và nguy cơ có thể cháy cỏ hoặc bụi cây. Nếu xử lý tại chỗ là không thực tế, có thể vận chuyển xác trong các phương tiện kín đến một điểm xử lý. Điều này nên được thực hiện trong khu vực bị nhiễm bệnh. Nó không phải là lý tưởng, đặc biệt là ở các quốc gia nơi phương tiện kín không có sẵn và nơi phương tiện nói chung dễ bị hỏng hóc. Nếu nó phải được thực hiện, nên cung cấp xe hộ tống để khử trùng bất kỳ rò rỉ nào.

Trong một số trường hợp, có thể nên cử người bảo vệ tại khu xử lý trong vài ngày đầu.

Cần tham khảo Hướng dẫn FAO về quy trình diệt bệnh bằng cách dập tắt để biết thêm thông tin về quy trình xử lý.

Khử trùng là rất quan trọng trong quá trình giết hủy để giảm nguy cơ ô nhiễm môi trường với ASFV hoặc các mầm bệnh khác.

Hình 6. Khử trùng

Các vật liệu có khả năng bị ô nhiễm như phân, rơm và thức ăn chăn nuôi thừa được loại bỏ và xử lý theo cách tương tự như thân thịt. Có thể đơn giản hơn để đốt bỏ nhà chăn nuôi động vật được xây dựng đơn giản, nơi có nguy cơ sinh sống của bọ ve *Ornithodoros*. Nếu không có bọ ve, thì phun thuốc khử trùng có hiệu quả chống lại ASF là đủ, vì virus không tồn tại được lâu trong môi trường.

Các chất khử trùng thích hợp đối với ASF bao gồm 2% natri hydroxit, chất tẩy rửa và chất thay thế phenol, natri hoặc canxi hypochlorite (clo có sẵn 2%, 3%) và các hợp chất iốt.

Cần tham khảo hướng dẫn của FAO về quy trình diệt bệnh để biết thêm thông tin về quy trình khử ô nhiễm.

Thời kỳ ngừng nuôi

Sau khi giết hủy, các quy trình xử lý và khử trùng phải được hoàn thành và các cơ sở chăn nuôi phải trống chuồng trong một khoảng thời gian được xác định bởi thời gian tồn tại ước tính của mầm bệnh. Theo nguyên tắc chung, thời kỳ này sẽ ngắn hơn ở vùng khí hậu nóng so với vùng khí hậu lạnh hoặc ôn đới. Tối thiểu 40 ngày được khuyến nghị bởi OIE. Một khoảng thời gian ngắn hơn có thể là an toàn ở các khu vực nhiệt đới, bởi vì nó đã được chứng minh rằng các chuồng trại ở những khu vực đó là an toàn để tái sản xuất. Trong thực tế, không chắc chắn là việc loại bỏ bệnh ra khỏi trung tâm sẽ được hoàn thành trong vòng chưa đầy 40 ngày.

Những hoạt động trong khu vực giám sát

Các hoạt động giám sát dịch bệnh sau đây nên được thực hiện trong các khu vực giám sát:

- Cần tăng cường giám sát dịch bệnh tích cực đối với ASF. Lợn trong khu vực nên được kiểm tra định kỳ hàng tuần và chủ sở hữu của chúng được hỏi về sự xuất hiện của bệnh, sự di chuyển của lợn, v.v. Lợn ốm nên được điều tra kỹ lưỡng và các mẫu chẩn đoán được gửi đến phòng thí nghiệm. Giám sát sẽ dễ dàng hơn nếu một số nhiệm vụ có thể được giao cho những người chăn nuôi lợn được thông báo và huấn luyện.

- Nghiêm cấm di chuyển lợn, thịt lợn và các sản phẩm từ vùng bị nhiễm bệnh, chuyển từ khu vực giám sát sang các khu vực an toàn có thể được cho phép nhưng chỉ sau khi kiểm tra sức khỏe và vấn đề giấy phép.

- Lò mổ và nhà máy chế biến thịt lợn có thể được phép hoạt động nhưng phải tuân thủ nghiêm ngặt các quy tắc thực hành vệ sinh thú y.

- Việc bán lợn sống và thịt lợn có thể được cho phép tiếp tục trừ khi chúng tạo thành mối đe dọa lây lan thêm căn bệnh này. Họ phải chịu sự giám sát và thực thi nghiêm ngặt các quy tắc thực hành.

Những hoạt động được thực hiện ở các khu vực an toàn

Sự nhấn mạnh trong các khu vực không có ASF là ngăn chặn sự xâm nhập của bệnh và dựa trên bằng chứng được quốc tế chấp nhận có thể rằng các khu vực này thực sự không có ASF.

Việc nhập lợn hoặc các sản phẩm từ lợn từ các khu vực bị nhiễm bệnh nên bị cấm hoặc chỉ được phép khi có giấy phép chính thức từ các khu vực giám sát. Các trang trại lợn được quản lý tốt, được công nhận trong các khu vực bị nhiễm bệnh nên được đối xử như thể chúng là khu vực giám sát.

Tái đàn

Vào cuối thời kỳ tiêu hủy đã thỏa thuận, lợn có thể được tái đàn cho các trang trại hoặc khu vực bị nhiễm bệnh trước đó. Điều này chỉ nên được thực hiện, tuy nhiên, nếu có sự chắc chắn hợp lý rằng những trang trại/khu vực này sẽ không bị tái nhiễm. Việc khôi phục lại công suất tối đa chỉ nên diễn ra sau khi lợn được nuôi đã được đề nghị ở mức xấp xỉ 10% tỷ lệ thả bình thường ở mỗi trang trại bị nhiễm bệnh trước đó. Những lợn này phải được theo dõi chặt chẽ trong sáu tuần để đảm bảo chúng không bị ASF trước khi tái đàn hoàn toàn. Sau khi tái đàn, cần duy trì sự giám sát tích cực đối với căn bệnh này trong khu vực ít nhất cho đến khi tuyên bố quốc tế hết dịch có thể được đưa ra.

Hình 7. Nuôi lợn chỉ báo

Động vật chỉ báo (Sentinel)

Động vật Sentinel yêu cầu quan sát và kiểm tra định kỳ để đảm bảo rằng chúng không có ASF trong giai đoạn chờ.

Điều cần thiết là lợn được sử dụng để tái đàn đến từ các khu vực hoặc quốc gia không có ASF đã biết. Nếu lợn được nhập khẩu từ các quốc gia khác, phải biết tình trạng bệnh của các quốc gia đó đối với các bệnh quan trọng khác của lợn. Sẽ là thảm họa nếu thay thế ASF bằng một căn bệnh khác có thể mất nhiều năm và chi phí lớn để loại bỏ. Cơ hội có thể được thực hiện để nâng cấp đàn lợn di chuyển trong khu vực như là một phần của chương trình tái sản xuất, với điều kiện lợn được đưa vào từ các nguồn đáng tin cậy như các trang trại thương mại địa phương vẫn chưa bị nhiễm bệnh.

III. MỘT SỐ YẾU TỐ CẦN THIẾT ĐỂ THÀNH CÔNG MỘT CHIẾN DỊCH LOẠI BỎ ASF

Nhận thức và giáo dục cộng đồng

Các chiến dịch nâng cao nhận thức và giáo dục cộng đồng phải là yếu tố không thể thiếu trong các chiến dịch loại trừ bệnh dịch. Chúng nên được nhắm mục tiêu chủ yếu vào các cộng đồng nông thôn và ven đô bị ảnh hưởng bởi bệnh và các hành động kiểm soát ASF. Các chương trình phát thanh và các cuộc họp thôn là phương tiện thích hợp nhất để truyền thông điệp đến những người này. Các cuộc họp đặc biệt phù hợp, vì sẽ có sự tham gia của cộng đồng và cơ hội đặt câu hỏi và phổ biến tài liệu như tờ rơi và áp phích sẽ củng cố thông tin.

Hình 8. Thu gom lợn thả rông và xác chết

Công việc tìm kiếm lợn thả rông và xác chết để xử lý trong chiến dịch dập dịch rất khó, nhưng chúng thường là mục tiêu chính của công việc. Những lợn này thường trốn trong rừng và bụi rậm khi bị truy đuổi và không ai đòi quyền sở hữu trong những trường hợp như vậy. Một phương pháp hiệu quả để tiêu diệt chúng ở Togo và Ghana là huy động các nhóm tự lập để săn chúng. Các xác chết được thu thập, khử trùng nếu cần thiết và xử lý bằng cách chôn sâu.

Chiến dịch cần thông báo cho mọi người về bản chất của bệnh và phải làm gì nếu họ thấy các trường hợp nghi ngờ, những gì họ có thể và không thể làm trong chiến dịch diệt trừ, lý do và lợi ích của việc loại bỏ ASF. Cần nhấn mạnh rằng kiểm soát ASF chủ yếu mang lại lợi ích cho các nhà sản xuất lợn chứ không phải chính phủ.

Hỗ trợ thiệt hại

Điều cần thiết là nông dân và những người khác đã giết hủy lợn, các sản phẩm thịt lợn bị tịch thu hoặc tài sản bị phá hủy như là một phần của chiến dịch diệt trừ ASF nên được bù đắp tương đối với giá trị thị trường hiện tại của động vật và hàng hóa. Hỗ trợ phải được thanh toán không chậm trễ. Việc định giá cho mục đích hỗ trợ nên được thực hiện bởi những người định giá độc lập, có kinh nghiệm. Ngoài ra, số liệu định giá chung có thể được thống nhất cho các loại lợn, thịt lợn và các vật liệu khác. Ít nhất giá trị thị trường của lợn phải được thanh toán.

Việc không trả tiền hỗ trợ đầy đủ và không kịp thời sẽ làm tổn hại nghiêm trọng các chiến dịch diệt trừ ASF do gây phẫn nộ và thiếu hợp tác. Một thất bại như vậy sẽ đóng vai trò thúc đẩy buôn lậu và buôn lậu lợn bất hợp pháp ra khỏi khu vực bị nhiễm bệnh để tránh thua lỗ.

Hỗ trợ xã hội và tái cung cấp tài chính

Một chiến dịch diệt trừ ASF có khả năng tạo ra khó khăn cho nông dân và cộng đồng bị ảnh hưởng trong giai đoạn dịch bệnh và giai đoạn phục hồi. Do đó, cần xem xét hỗ trợ của chính phủ cho các nhóm bị ảnh hưởng. Có thể có tình trạng thiếu thực phẩm, đặc biệt là ở các khu vực bị nhiễm bệnh và có thể mong muốn cung cấp bổ sung dưới dạng thịt lợn hoặc các loại protein động vật khác từ các khu vực không có bệnh. Các cộng đồng nông nghiệp bị ảnh hưởng có thể cần hỗ trợ phục hồi để giúp họ trở lại bình thường vào cuối chiến dịch. Cần hỗ trợ cho các trang trại đã thoát khỏi nhiễm bệnh nhưng không thể bán lợn vì lệnh cấm di chuyển hoặc đóng cửa lò mổ và có số lượng lớn lợn nuôi trong trang trại của họ. Trong trường hợp giết hủy có kiểm soát không phải là một khả năng, một số hỗ trợ dưới dạng thức ăn được trợ cấp nên được xem xét. Phải công nhận rằng những người chăn nuôi đã tránh dịch bệnh khi đối mặt với bệnh dịch là một nguồn lực quốc gia và nên được khen thưởng.

Người dịch: **Đậu Ngọc Hào** - Hội Thú y Việt Nam. Theo OIE (chương 6): *Early reaction contingency planning for an ASF emergency.*